

ТЕСТУВАННЯ ЯК ЗАСІБ УДОСКОНАЛЕННЯ МОВНИХ КОМПЕТЕНЦІЙ У ПРОЦЕСІ ВИВЧЕННЯ РОСІЙСЬКОЇ МОВИ ЯК ІНОЗЕМНОЇ

Владимирова В.І., Рахманова В.А.

Вищий державний навчальний заклад України «Українська медична стоматологічна академія»

В статті розглядаються особливості тестування як засобу удосконалення мовних компетенцій. Особлива увага приділяється меті і типам тестів.

Ключові слова: тест, мета, тип, навичка

The article reveals the peculiarities of tests as means of improving of speaking skills. Great attention is paid to aims and types of tests.

Key words: test, aim, type, skill

Під час вивчення російської мови як іноземної контроль отриманих результатів займає особливе місце. На відміну від інших навчальних дисциплін, зміст «Російської мови як іноземної» переважно складають комунікативні компетенції, базою для яких є комунікативні вміння, сформовані на основі мовних знань і навичок.

Основні комунікативні вміннями такі:

- уміння здійснювати усномовленнєве спілкування (в монологічній і діалогічній формах);
- уміння читати і розуміти автентичні тексти різних жанрів і видів із різними рівнями розуміння змісту, розглядаючи їх як джерело різноманітної інформації і як засіб її засвоєння ;
- уміння здійснювати спілкування в писемній формі відповідно до поставлених завдань;
- уміння адекватно використовувати досвід, набутий у вивченні рідної мови, розглядаючи його як засіб усвідомленого оволодіння російською мовою як іноземною.

Комунікативні мовні компетенції формуються на основі взаємопов'язаного мовленнєвого, соціокультурного, соціолінгвістичного і мовного розвитку іноземних студентів і складаються з:

- мовної (лінгвістичної) компетенції, яка забезпечує оволодіння іноземними студентами мовним матеріалом з метою використання його в усному і писемному мовленні;
- соціолінгвістичної компетенції, яка забезпечує формування вмінь користуватися в процесі спілкування мовленнєвими реаліями (зразками), особливими правилами мовленнєвої поведінки, характерними для країни, мова якої вивчається;
- прагматичної компетенції, пов'язаної зі знаннями принципів, за якими висловлювання організують, структурують, використовують для здійснення комунікативних функцій та узгоджують згідно з інтерактивними та транс активними схемами.

У процесі вивчення російської мови як іноземної формуються загальні компетенції, які складаються з:

- декларативних знань, що охоплюють знання світу, соціокультурні знання і міжкультурне усвідомлення; соціокультурна компетенція передбачає засвоєння іноземними студентами знань соціокультурних особливостей країни, мова якої вивчається, культурних цінностей та морально-етичних норм свого й інших народів, а також формування умінь їх використовувати в практичній діяльності;
- практичних та міжкультурних умінь і навичок, таких як соціальні вміння, навички повсякденного життя тощо;
- загальнонавчальних компетенцій (вміння вчитися), які сприяють оволодінню іноземними студентами стратегіями мовленнєвої діяльності, спрямованої на розв'язання навчальних завдань і життєвих проблем.

Основне завдання контролю - визначити рівень оволодіння навчальним матеріалом на кожному етапі формування і вдосконалення мовленнєвих компетенцій.

Одним із найефективніших засобів контролю в навчанні російській мові як іноземній, який дозволяє визначити рівень засвоєння матеріалу та забезпечити незалежну оцінку, є тестування.

Термін «тест» уперше використав американський психолог Дж. Кеттел у 1890 році для психологічних проб, особливо розроблених стандартизованих методик за допомогою яких намагалися виміряти відмінності в поведінці одного індивіда у різних умовах.

У зарубіжній науковій літературі тестом часто називають процедуру, призначену для виявлення конкретного зразка поведінки (в нашому випадку – мовного), з якого можна зробити висновки про певні характеристики особистості.

Основна відмінність тесту від контрольної роботи полягає в тому, що він завжди припускає не лише оцінювання, а й вимірювання. Тому оцінка, яку виставляють за підсумками тестування, відрізняється об'єктивністю і незалежністю від думки викладача, ніж оцінка за контрольну роботу, яка завжди суб'єктивна, оскільки заснована на враженні викладача, не завжди вільного від його особистих симпатій або антипатій відносно того чи іншого студента. Головна характерна риса тесту - об'єктивність, що гарантується вимірюванням, функція якого полягає в тому, щоб поставляти кількісну інформацію.

Відомі різні визначення поняття «тест» - від виду контрольного завдання до набору завдань, які мають вигляд «множинного вибору». У зарубіжній практиці мовного тестування відмінності в трактуванні поняття «*test*» представляються як відмінності між поняттями «контрольна робота» взагалі як підстава оцінної думки і «контрольна робота», що припускає спеціально організовану перевірку знань, які цікавлять нас (знань, умінь, навичок) [1, 270].

Тестування у вивченні російської мови як іноземної проводиться для виявлення:

- рівня досягнення в певному виді діяльності;

- здібностей до певного виду діяльності;
- труднощів у оволодінні тим чи іншим видом діяльності та можливих способів їх подолання.

У практичній діяльності викладачі частіше використовують тести першої групи. Такі тести можуть вимірювати загальні вміння в мовній діяльності або досягнення певного рівня вмінь у процесі засвоєння конкретного курсу навчання.

Тести можуть бути підсумковими або проміжними (тематичними). Підсумкові тести призначені для того, щоб об'єктивно підтвердити рівень навченості іноземних студентів. Тематичний тест покликаний сприяти поліпшенню самого навчального процесу.

Тести можуть визначати рівень навченості чи мовної компетенції інших іноземних студентів (нормо-зорієнтований тест), відносно студентів, або щодо певного критерію, наприклад, рівня навченості (критерійний - зорієнтований).

Таким чином, результати тестування можуть бути використані для оцінки рівня навченості іноземних студентів, для відбору їх у той чи інший навчальний заклад, для сертифікації їхніх досягнень у певному виді діяльності (з навчального предмета), для розподілу по групах навчання залежно від досягнутого рівня, для діагностики труднощів навчання.

За визначенням С.К. Фоломкіної, тест - це завдання, що мають специфічну організацію, яка дозволяє всім студентам працювати одночасно в однакових умовах і записувати виконання символами [6,12]. Завдання тестів завжди мають однозначне рішення, правильність відповіді визначають за заготовленим ключем. Застосування тестів для контролю доцільне тому, що вони задають напрям розумової діяльності іноземних студентів, привчають їх варіювати процес переробки сприйманої інформації.

У навчанні російській мові як іноземній застосовується лінгводидактичне тестування. *Лінгводидактичним тестом* називається підготовлений відповідно до певних вимог комплекс завдань, які пройшли

попереднє випробування з метою визначення якісних показників і які дозволяють виявити в учасників тестування рівень їхньої мовної або комунікативної компетенції й оцінити результати тестування за заздалегідь установленими критеріями [1,271]. Основними показниками якості лінгводидактичного тесту є *валідність, надійність, диференційна здатність, практичність* та *економічність* [8,219]. *Вигідність* - характеристика тесту, яка показує, що саме вимірює тест і наскільки ефективно він це вимірює. Валідність тесту означає його придатність для визначення рівня володіння певними іншомовними мовленнєвими навичками і вміннями. Надійність - це необхідна умова валідності тесту. *Надійність* тесту визначається стабільністю його функції як інструмента вимірювання. Надійний тест дає приблизно однакові результати при повторному застосуванні.

Диференційна здатність - характеристика тесту, яка вказує на здатність даного тесту виявляти встигаючих і невстигаючих тестованих, тобто з достатнім і недостатнім рівнем володіння іншомовними навичками і вміннями.

Практичність - характеристика тесту, яка визначає [1, 273]:

- доступність та посиленість інструкцій тесту і змісту тестових завдань для розуміння тих, хто виконує тест;
- простоту організації проведення тестування в різних умовах;
- простоту перевірки відповідей і визначення результатів та оцінки.

Економічність - характеристика тесту, яка передбачає мінімальні витрати часу, зусиль і коштів на підготовку тесту від планування до видання. Лінгводидактичні тести бувають стандартизовані та нестандартизовані.

Стандартизований тест є таким, який пройшов попереднє випробування на великій кількості тестованих і має кількісні показники якості. Підготовка такого тесту потребує копіткої роботи і тривалого часу. Стандартизовані тести супроводжуються паспортом, у якому містяться норми, умови й інструкції для багаторазового використання тесту в різних умовах [1, 273].

Нестандартизовані тести розробляє сам викладач для своїх студентів. Такі тести складаються на матеріалі конкретної теми для перевірки рівня сформованості певної навички або вміння. Нестандартизовані тести застосовуються під час поточного контролю з метою забезпечення зворотного зв'язку в навчанні російській мові як іноземній. Нестандартизовані тести не потребують визначення всіх кількісних показників якості. Але доцільно виявити в такому тесті дуже важкі та занадто легкі питання і замінити їх прийнятнішим. Для визначення важких або легких завдань користуються такою методикою: підраховують відсоток тестованих, які виконали завдання. Якщо лише 15% і менше тестованих правильно виконали завдання, його можна вважати важким. Якщо 85% тестованих упоралися із завданням, його вважають легким [2,18].

Залежно від цілеспрямованості тести розподіляються на ***тести навчальних досягнень, тести загального володіння російською мовою як іноземною, діагностичні тести, тести на виявлення здібностей до вивчення іноземної мови.***

У вищих навчальних закладах для проведення поточного, рубіжного або підсумкового контролю використовують тести навчальних досягнень, метою яких є визначення рівня навчальних досягнень іноземного студента в оволодінні іншомовною мовленнєвою діяльністю на певному ступені навчання. Діагностичні тести використовують для подальшого розподілу студентів по групах за рівнем підготовки з російської мови як іноземної. Тести на виявлення здібностей до вивчення російської мови як іноземної спрямовані на визначення конкретних індивідуально-психологічних особливостей студентів із метою забезпечення їх своєчасного коригування і розвитку, що сприятиме успішності оволодіння мовленнєвою діяльністю. Тест складається з тестових завдань, об'єднаних у субтести. До субтесту входять тестові завдання, спрямовані на один конкретний об'єкт тестового контролю, наприклад, визначення рівня володіння вимовними, граматичними або лексичними навичками, вміннями аудіювання, читання, говоріння,

письма [1, 274].

Результати, отримані під час тестування, підлягають кількісному підрахунку, на основі якого виставляють оцінку успішності іноземних студентів у оволодінні іншомовною мовленнєвою діяльністю. Для цього кожне тестове завдання спочатку оцінюють у балах. Бали можна нараховувати за кількість правильних відповідей шляхом порівняння відповідей тестованого з ключем (при вибіркових або конструйованих напівпродукованих відповідях) або відповідно до певних характеристик якості мовлення за критеріальною шкалою (при конструйованих продукованих відповідях) [5,219]. Такими критеріями можуть бути, наприклад, лексична і граматична правильність усного або писемного висловлювання, відповідність ситуації спілкування, різноманітність застосованих мовних засобів, швидкість мовлення та ін. За наявність кожної з подібних характеристик мовлення тестований отримує певну кількість балів. Кількість і види характеристик, які оцінюються, можуть варіюватися, оскільки зумовлюються цілями тестування, етапом навчання тощо.

Тестування створює великі можливості для організації у вивченні російської мови як іноземної у вищих медичних навчальних закладах та ефективного і якісного контролю, який, разом з іншими складниками процесу навчання, може забезпечити успішне досягнення цілей навчання [1, 280].

Тести – це не тільки «найекономніша форма контролю», й об'єктивніший показник ступеня засвоєння студентами мовного матеріалу, ніж дані поточної, індивідуальної перевірки.

Систематичне тестування стимулює активність і увагу іноземних студентів на занятті, підвищує їхню відповідальність під час виконання навчальних завдань.

Список використаних джерел

1. Ніколаєва С.Ю. Методика навчання іноземної мови у середніх навчальних закладах/ Ніколаєва С.Ю. – К., 1999. – 327 с.
2. Рапопорт И.А. Прагматические тесты: сущность, специфика, Перспектива/Рапопорт И.А. // Иностранные языки в школе -1985 - №2 -. – С. 18 – 24.
3. Рогова Г.В.Методика обучения иностранным языкам в средней школе./Г.В. Рогова, Ф.М. Рабинович, Т.Е. Сахарова - М.: Просвещение, 1991. – 285 с.
4. Тарасова О. Зовнішнє тестування: передумови успіху./О.Тарасова // Іноземні мови в навчальних закладах. -2007- №1.– С. 69–74
5. Филатов В.М. Методика обучения иностранным языкам в начальной и общеобразовательной школе/ Филатов В.М. – Ростов Н/Д, 2004 . – 314 с.
6. Фоломкина С.К. Тестирование при изучении иностранного языка/С.К. Фоломкина // Иностранные языки в школе. – 1986. – №2. – С. 12 – 16.